

در خصوص «اقتصاد» نشان داده می‌شود. مثل: اسلام و اقتصاد، اقتصاد و الگوهای ریاضی، اقتصاد - تاریخ، اقتصاد - جنبه‌های اخلاقی... در این Link تمام موضوع‌هایی که در خصوص اقتصاد وجود دارد نشان داده می‌شود. ممکن است بعضی از این موضوع‌ها اصلاً در بانک اصلی اطلاعاتی این سایت وجود نداشته باشد و فقط جنبه آگاهی‌رسانی داشته باشد. موضوع‌های انتخاب شده از انتخاب نشده‌ها (ارجاعات) با رنگ و یا فونت دیگری نمایش داده شده است. موضوع‌هایی هم که در این بانک وجود ندارد نیز با فونت دیگری نمایش داده شده است. موضوع‌های موجود در این بانک که با فونت مشخص شده‌ای نشان داده شده را می‌توانید در این قسمت انتخاب نموده جستجو نمایید. این Linkها برای بخش‌های مختلف صفحه نمایش قابل طراحی است و بدین ترتیب کاربر از محلی جستجو را شروع نموده و با این Linkها به محل دیگر می‌رسد. همچنین توانایی‌های چند رسانه‌ای در وب پارس آذرخش طراحی شده است. بدین ترتیب تصاویر، فیلم، صوت... از جمله رسانه‌هایی هستند که در روی وب در دسترس سرویس گیرنده قرار خواهد گرفت. پس از هر جستجو در صورتی که رسانه‌هایی به رکورد‌های جستجو شده Link شده باشد امکان نمایش رسانه در سیستم پیش‌بینی شده و کاربر با قرار دادن مکان نما روی کلید مورد نظر با کلیک نمودن آن، رسانه مورد نظر بر روی سیستم نمایش داده خواهد شد.

این نرم‌افزار در دو مدل طراحی شده است. در هر دو نوع از رابط‌های اطلاعاتی CGI استفاده شده است. در نوع اول و برای اولین مرتبه که کاربر با بانک اطلاعاتی ارتباط برقرار می‌کند می‌بایست Fontهای فارسی را در کامپیوتر خود LOAD کند. دفعات بعدی که ارتباط برقرار می‌شود نیازی به LOAD نمودن Fontهای فارسی نیست. ضمناً کامپیوتر سرویس گیرنده می‌بایست سیستم عامل Windows ۹۵ یا به بالا را بر روی دستگاه خود نصب نموده باشد تا بتواند ارتباط برقرار شود.

در نوع دوم نرم‌افزار پارس آذرخش با استفاده از Appletهای جاوا طراحی شده است. در این مدل حتی برای اولین مرتبه در برقراری ارتباط نیازی به Download نمودن Fontهای فارسی نیست، فارسی سازی توسط خود نرم‌افزار انجام شده، پس از خروج نیز به حالت قبل از ورود باز می‌گردیم. نکته ویژه دیگر اینکه کامپیوتر سرویس گیرنده با هر سیستم عامل Windows, Unix, Novell, شبکه Lan, Single... می‌تواند ارتباط برقرار نماید.

با توجه به مطالب فوق تلاش‌ها و پیشرفت‌های زیادی در شرکت انجام گرفته تا سازمان‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی بتوانند انواع بانک‌های اطلاعاتی در قالب‌های مختلف مانند اطلاعات کتابشناسی مدارک، عکس، اسلاید، فیلم، صوت... را به صورت زنده از طریق وب بر روی کامپیوترهای شخصی ارائه دهند.

مرجع شناسی اسلامی

● کریم حنفی نیری
کارشناس کتابداری و اطلاع‌رسانی

تاکنون در زمینه مرجع‌شناسی آثار چندی منتشر شده است که این آثار کم و بیش به معرفی مراجع اسلامی نیز پرداخته‌اند نمونه‌های ذیل از این قرارند:

انوار، پروین. ماخذشناسی و استفاده از کتابخانه. ویرایش ۴. تهران: زوار، ۱۳۷۵

حری، عباس. مراجع و بهره‌گیری از آنها، تهران: مراکز اسناد فرهنگی آسیا، ۱۳۵۶.

ستوده، غلامرضا. مرجع‌شناسی و روش تحقیق در ادبیات فارسی. تهران: سمت، ۱۳۷۶.

ماهیار، عباس. مرجع‌شناسی ۱. تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۶۹.

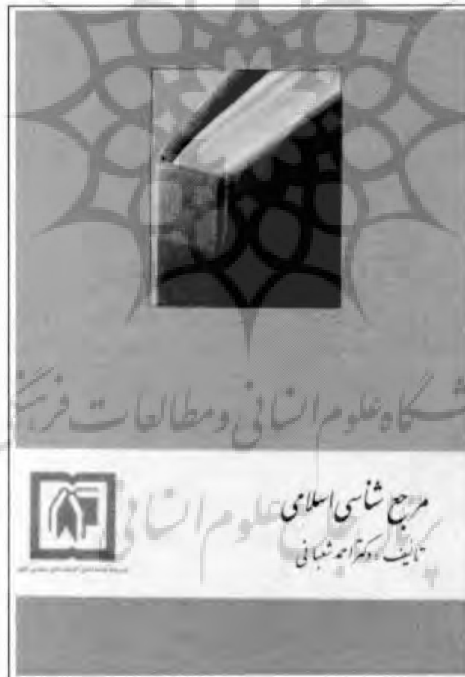
مرادی، نورالله. مرجع‌شناسی: شناخت خدمات و کتاب‌های مرجع. تهران: فرهنگ معاصر، ۱۳۷۳.

مهرداد، جعفر. مقدمه‌ای بر خدمات مرجع عمومی. شیراز: مرکز نشر دانشگاه شیراز، ۱۳۷۱.

اما بی‌شک، «مرجع‌شناسی اسلامی»، دکتر احمد شعبانی نخستین کتابی است که در این زمینه نوشته شده و این مباحث را ذکر کرده و به معرفی مهمترین مراجع اسلامی پرداخته است.

مرجع‌شناسی اسلامی یکی از دروس اختیاری دانشگاهی در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی است، که حتی مشاهده می‌شود که در اکثر دانشگاه‌هایی که این رشته در آنجا تدریس می‌شود، این درس انتخاب نمی‌شود، و علت اساسی آن کمبود یک متن درسی در این زمینه می‌باشد.

مؤلف کتاب به دلیل بهره‌هایی که از استاد زنده‌یاد احمد طاهری عراقی برده - این استاد را شاید بتوان بزرگ‌ترین استاد مرجع‌شناسی اسلامی نامید - توانسته متنی قوی و درخور جامعه استفاده‌کننده به خصوص کتابداران ارائه دهد. کتاب در ۲۲۰ صفحه و یازده بخش تنظیم شده است. در پایان هر بخش پرسشهایی برای توسعه و گسترش بحث تنظیم شده که پاسخ این پرسش‌ها در انتهای کتاب قبل از نمایه در صفحات ۱۷۸ تا ۱۸۳ قرار دارد. همچنین منابع استفاده شده در هر بخش در پایان هر

- مرجع‌شناسی اسلامی
- احمد شعبانی؛ ویراسته فرهاد
- تهران: دبیرخانه هیات امنای کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۳۷۸
- ۲۲۰ صفحه؛ ۲۰۰۰ نسخه؛ ۱۲۰۰۰ ریال

نکردن منابع بیشتر و مهم‌تر باشد.

برای نمونه می‌توان در قسمت کتابشناسی به این مورد اشاره کرد که کتابشناسی‌های تقریباً زیادی دربارهٔ ائمه اطهار نوشته شده که مولف محترم تنها به کتابنامه حضرت فاطمه زهرا (س) اشاره کرده، حال آنکه از کتابشناسی‌های مهمی چون کتابشناسی حضرت محمد (ص)، امام حسین (ع)، امام زمان (ع)، صحیفه سجادیه، و ده‌ها مورد دیگر چشم‌پوشی شده است.

یا در قسمت تفاسیر، منابع ارزشمند و بسیار مهمی وجود دارد که فقط تعداد انگشت‌شماری از آنها ذکر شده است.

۲. در معرفی منابع تنها به ذکر مشخصات کتابشناسی و موضوع کتاب پرداخته شده است، حال آنکه در مرجع‌شناسی از عوامل مهم بررسی منابع موارد ذیل نیز می‌تواند باشد: جنبه‌های مثبت و منفی منابع، شیوهٔ تنظیم، طرز استفاده و... که هیچ کدام از این جوانب مورد بررسی قرار نگرفته‌اند.

در صفحه ۱۰ کتاب، این مطلب را می‌خوانیم: «در هر بخش، ضمن بررسی مقدماتی یکی از جنبه‌های موضوعی، مواد مهم در زمینه‌های فارسی و بعضاً عربی و انگلیسی مورد شناسایی قرار می‌گیرد» و حال آن‌که تعداد منابع انگلیسی معرفی شده در این کتاب - که آن هم فقط ذکر عنوان بوده - به تعداد انگشتان دست بوده، و از منابع بکر و قوی که در زمینه اسلام به زبان انگلیسی بوده، چشم‌پوشی شده است.

نمایه یکی از مهمترین عوامل ارزیابی یک کتاب می‌تواند باشد، که در تعیین میزان سودمندی کتاب می‌تواند مطرح شود.

وجود سه نمایه قوی که در این کتاب وجود دارد. ارزش کتاب را دو چندان کرده است. نمایه‌های کتاب با دقت بسیاری تهیه شده و می‌توان گفت که هیچ نکته‌ای از قلم نیافتاده است.

در این قسمت فقط به نظر می‌رسد که وجود یک نمایهٔ موضوعی می‌توانست طرز استفاده از کتاب را آسان‌تر کند. امید است در چاپ‌های بعدی این نوع نمایه تهیه و به کتاب افزوده شود.

دورهٔ انقلاب اسلامی / اشاره‌ای به تفاوت‌های تهیه و تدوین دایره‌المعارف‌ها در ایران: قبل و بعد از انقلاب اسلامی در پایان نه منبع معرفی شده است.

بخش نهم: کتابشناسی‌های اسلامی، که شامل مباحث ذیل است:

سیر تطور کتابشناسی در تمدن اسلامی: با تأکید بر کتابشناسی‌های عمومی / کتابشناسی‌های اختصاصی / نفوذ چاپ در جهان اسلام و نخستین کتابشناسی‌های مواد چاپی / اهتمام مسلمین در تمدن کتابشناسی‌های نوین در پایان پانزده منبع معرفی شده است.

بخش دهم: فرهنگ‌نامه‌های اسلامی، که شامل مباحث ذیل است:

سراغز فرهنگ‌نویسی در تمدن عربی / تالیف فرهنگ‌های عربی از قرن چهارم هجری به بعد / نقش زبان عربی در دانش فرهنگ‌نویسی / رتود فرهنگ‌نامه نویسی جهان اسلامی در عصر حاضر در پایان یازده منبع معرفی شده است.

بخش یازدهم: فرجام سخن؛ فلسفه و تاریخ، که شامل مباحث ذیل است:

مراجع فلسفه اسلامی / مراجع تاریخ اسلام در پایان دوازده منبع معرفی شده است.

کتاب دارای سه نمایهٔ ذیل می‌باشد که به ترتیب حروف الفبایی تنظیم شده است:

۱. فهرست اعلام (نام اشخاص و اقوام و دوره‌های تاریخی).

۲. فهرست اعلام (نام عناوین کتاب، مجله و مقالات).

۳. فهرست اعلام (نام موسسات، ناشران و کتابخانه‌ها).

در تنظیم بخش‌ها، نخست به ذکر کلیاتی در مورد موضوع مورد بحث پرداخته شده، سپس جنبه‌های مختلف موضوع را مورد بررسی و تحلیل قرار داده است.

برای فهم بیشتر استفاده‌کنندگان و داشتن نمونهٔ عینی در پایان هر بخش به فهرستی از منابع و مأخذ که به بحث موردنظر مربوط بوده اشاره شده و معرفی شده است در این بخش دو ضعف عمده دیده می‌شود که بدین قرار است:

۱. در صفحه ۱۱ مولف محترم اشاره کرده که «این نوشته، چونان هر متنی دیگر خالی از نقص و کاستی نیست، به ویژه آنکه محیط زندگی نگارنده و کمبود مواد مرجع در کتابخانه‌ها تأثیری چند بر ذکر برخی مواد به جای گذاشته...» نمی‌تواند دلیل موجهی برای معرفی

بخش ذکر شده است. در ذیل به معرفی و نقد این کتاب می‌پردازیم.

بخش اول: مقدمه‌ای بر آغاز تمدن اسلامی، که شامل مباحث ذیل است:

نفوذ کتاب و کتابت در دورهٔ پیامبر اکرم (ص) و بنی امیه / توسعهٔ علوم در عصر بنی عباس در پایان هشت منبع معرفی شده است.

بخش دوم: بنیاد کتاب در مدنیت اسلام، که شامل مباحث ذیل است:

مبنای صوری کتاب / بررسی محتوای کتب و شیوهٔ نگارش در پایان هشت منبع معرفی شده است.

بخش سوم: قرآن کریم و نفوذ آن در تمدن بشری، که شامل مباحث ذیل است: تاریخ جمع‌آوری قرآن / تقسیم‌بندی قرآن / ترجمه و چاپ قرآن در پایان هفت منبع معرفی شده است.

بخش چهارم: بنیاد و پایهٔ مراجع قرآنی، که شامل مباحث ذیل است:

بنیاد تالیفات علوم قرآنی / مراجع نوین قرآنی (کشف المطالب، کشف‌الایات، فرهنگ آماری قرآن) / فرهنگ‌ها و واژه‌های قرآنی / کتابشناسی قرآنی ادر پایان هشت منبع معرفی شده است.

بخش پنجم: مبانی تفسیر و تفسیرهای قرآنی، که شامل مباحث ذیل است:

مفهوم تفسیر و شیوه‌های آن / تفسیرهای قرآنی در عصر جدید در پایان شش منبع معرفی شده است.

بخش ششم: علم الحدیث و منابع آن، که شامل مباحث ذیل است:

مباحث علم الحدیث / تاریخ گردآوری حدیث / علم‌الحدیث در بین شیعیان / مراجع علم الحدیث در پایان هشت منبع معرفی شده است.

بخش هفتم: سرگذشت‌نامه‌های اسلامی، که شامل مباحث ذیل است:

نفوذ تمدن اسلامی بر سرگذشت‌نامه‌نویسی / انواع سرگذشت‌نامه‌های اسلامی (عمومی، موضوعی، خاص) / نفوذ سرگذشت‌نامه‌های اسلامی در ایران: دوره و عصر جدید در پایان ده منبع معرفی شده است.

بخش هشتم، دایره‌المعارف‌های اسلامی، که شامل مباحث ذیل است:

تقسیم‌بندی علوم در تمدن اسلامی: با توجه به تدوین دانشنامه‌های فارسی و عربی / دایره‌المعارف‌های اسلامی در عصر جدید / دایره‌المعارف‌های اسلامی در ایران: بعد از

